

Գնահատել և պաշտպանել բնությունը.

Էկո կրթությունը նպաստում է տեղական բնական հարստությունների գնահատմանը

Բնապահպանությունը գնում է դպրոց.

Հայ դպրոցականները NABU-ի հետ ծանոթանում են տեղական կենսաբազմազանությանը

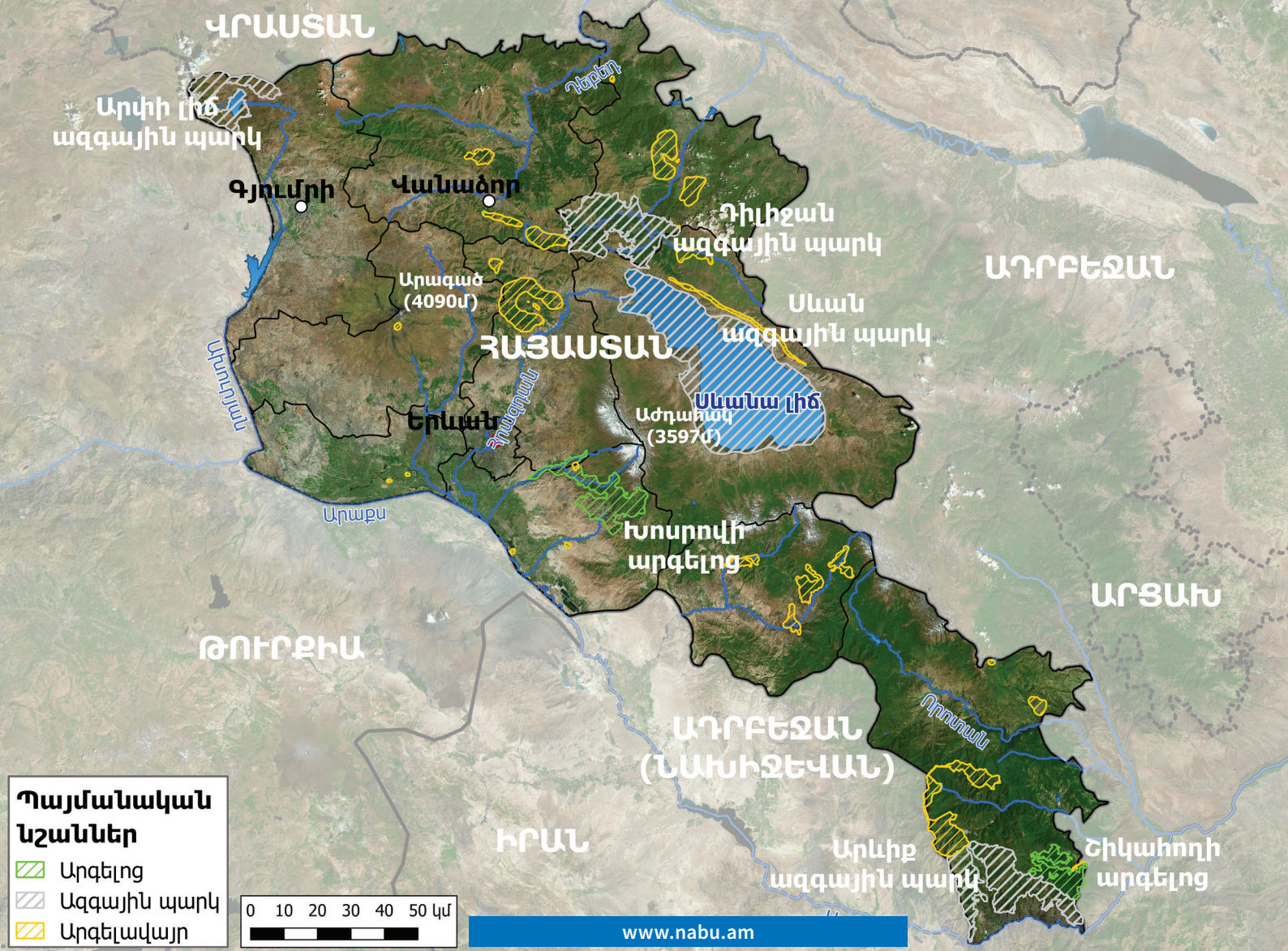

Թռչունների դրախտը – Արաքսի հովիտ

Արաքս գետն իր ողողատներով աչքի է ընկնում տեսակների բազմազանությամբ: Բազմաթիվ փոքր ու մեծ լճերը կարևոր նշանակություն ունեն որպես շատ թռչունների կենսամիջավայր: Հայաստանում վտանգված տեսակները, ինչպիսիք են քաջահավը, մարմարյա մրտիմը, ոտնացուպիկը և էնդեմիկ հայկական որորը, այստեղ գտնում են իրենց վերջին հանգրվանը երկրում: Նմանապես, Արաքսի հովիտը կովկասյան տարածաշրջանում ձմեռման սակավաթիվ վայրերից մեկն է վտանգված տեսակների համար, ինչպիսիք են գանգրափետուր հավալունը և սպիտակագլուխ բադը, ինչպես նաև Հայաստանում սպիտակ արագիլների ամենամեծ պոպուլյացիայի բնադրավայրը:

Գնահատել բնությունը, պաշտպանել բնությունը

Հայաստանում բնակչության մի զգալի մասն ապրում է աղքատության շեմից ցածր: Երկրի սոցիալ-տնտեսական վատ իրավիճակի պատճառով բնապահպանական խնդիրները հաճախ հետին պլան են մղվում: Այնուամենայնիվ, հենց այն պատճառով, որ շատ մարդիկ ուղղակիորեն կախված են բնական ռեսուրսներից, շրջակա միջավայրի դեգրադացիան և ինտենսիվ հողօգտագործումը ոչ միայն վնաս են հասցնում բուսական և կենդանական աշխարհին, այլև սպառնալիք են ներկայացնում մարդկանց ապրուստի համար: Այս կապի վերաբերյալ իրազեկությունը բարձրացնելու և տեղական բնությունը հասկանալու գործում ներդրում ունենալու համար NABU-ն մասնակցում է էկո կրթությանը: Բացի կանոնավոր միջոցառումներից, դպրոցական այցելություններից և տեղեկատվական նյութերից, այն ներառում է արահետների կառուցում, օրինակ՝ Դիլիջանի ազգային պարկում կամ Արաքսի հովտում :

Հայաստանի բնական և մշակութային լանդշաֆտները՝ հարուստ բազմազանությամբ

Հայաստանը հայտնի է իր լեռնային ուղիղությամբ, մակերեսի մոտ 90%-ը գտնվում է ծովի մակարդակից ավելի քան 1000 մետր բարձրության վրա: Բարձր գագաթներով հրաբխային լանդշաֆտները փոխարինվում են փոքր սարահարթերով: Տարբեր բարձրություններով պայմանավորված բազմազան ուղիղությունները և կլիմայի շտրիկով Հայաստանում ձևավորվել է լանդշաֆտների և կենսամիջավայրերի յուրօրինակ խճանկար: Բուսականությունը տատանվում է կիսաանապատներից և խոտածածկ տափաստաններից մինչև անտառապատ տարածքներ, ենթալպյան բարձրալեռնային մարգագետիններից մինչև ճահճային տարածքներ: Բացի այս բնական բազմազանությունից, Հայաստանի լանդշաֆտները մշտապես ենթարկվել են մարդու գործունեության ակդեցությանը: Վաղ քաղաքակրթությունները հազարավոր տարիներ առաջ

վարձագրել են գյուղատնտեսությունը բերրի դաշտերում, և այսօր գյուղատնտեսությունը շարունակում է ձևավորել երկրի դեմքը: տարածքի ավելի քան 70% - ը օգտագործվում է վարելահողերի կամ արոտավայրերի համար: Շատ տեղերում փոքր տնտեսությունների գործունեությունը, որը մինչ օրս շարունակվում է, նպաստել է անասնապահության և գյուղատնտեսության բազմազանությանը: Ընդհանուր առմամբ, Հայաստանում կարելի է հայտնաբերել ավելի քան 3500 տարբեր բույսեր և 17500 տեսակի կենդանիներ, ներառյալ 500 ողնաշարավոր կենդանիներ: Հազարամյակների ընթացքում Հայաստանում մշտական փոխգործակցության մեջ վարձագրել է բնական և մշակութային արժեքների անհամեմատելի հարստությունը: NABU-ն ձգտում է օգնել պահպանել այն ապագա սերունդների համար:

Գերմանիայի Բնության Պահպանության Միության (NABU) Հայաստանյան Մասնաճյուղ

Իսահակյան 18, 0025 Երևան, Հայաստան
 +374 44 599 949
 Armenia@nabu.am
 www.nabu.am

© 2023, Գերմանիայի Բնության Պահպանության Միության (NABU) Հայաստանյան մասնաճյուղ, Իսահակյան 18, 0025 Երևան, Հայաստան, www.NABU.am,

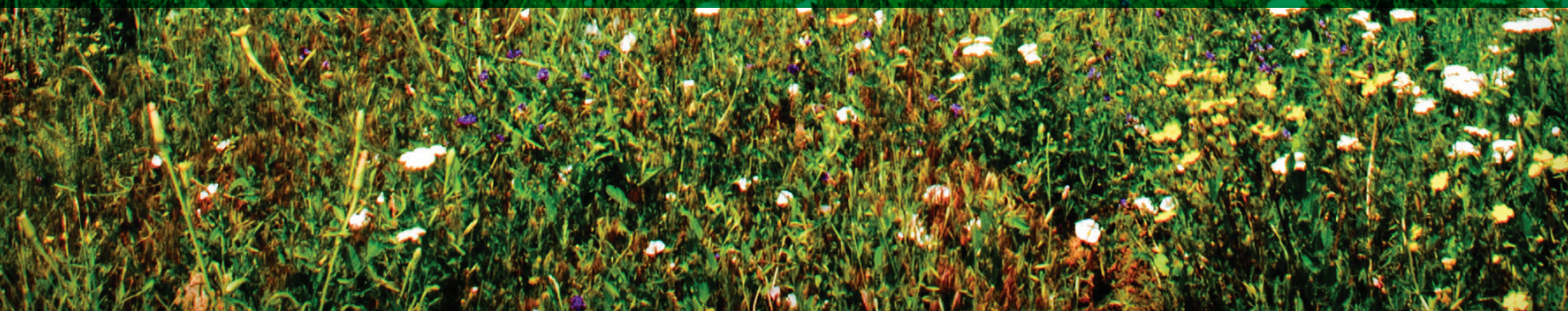
Տեքստը. Մարկո Ֆիլիպպի, Խմբագիրներ. Բրիտա Հենինգս, Վիտալի Կովալով, Մարկո Ֆիլիպպի

Դիզայն. springerf3.de

Լուսանկարներ: Adobe Stock / Eduardas, Kirill, Paul Sparkes, Zhu Difeng, Alexej Bibin, Vitalij Kovalev, GettyImages, Christoph Moning, NABU, NABU Armenia, Sergei Trepet

Բնության պահպանությունը
և տարածքային կայուն
վարդագույնը Հայաստանում

Քաղաքակրթության օրրան. հնագույն մշակութային և պատմական գանձերը վկայում են Հայաստանի բնակեցման երկար պատմության մասին

Հայաստանի Լեռնային բնապատկերների վայրի գեղեցկությունը

Հայաստան՝ հարուստ բնություն և հնագույն մշակույթի երկրում

Հայաստանը վաղ քաղաքակրթությունների բնօրրանն է. հնագույն վանքերն ու բազմաթիվ պատմաշակութային կոթողները բնակեցման և հողօգտագործման երկար պատմության ակնատեսներն են և ձևավորում են հարուստ մշակութային ժառանգություն: Ներկայումս Հայաստանի բնակչությունը կազմում է մոտ երեք միլիոն բնակիչ, որոնց մեկ երրորդը բնակվում է մայրաքաղաք Երևանում: Այնուամենայնիվ, գյուղական շրջանները նույն բնակեցված: Հայաստանը “Կովկասի կենսաբազմազանության կիսակետի” մի մասն է՝ երկրագնդի 36 տեսակներով հարուստ և վտանգված շրջաններից մեկը: Երկրի որոշ մասերում սահմանափակ տարածքներում հանդիպում են լեռնային լճեր և կիսասանապատներ, ձյունածածկ գագաթներ, անտառներ և տափաստաններ՝ լանդշաֆտներ և էկոհամակարգեր, որոնք իրարից կտրուկ տարբերվում են: Կենդանիների և բույսերի շատ տեսակներ էվոլյուցիայի ընթացքում հարմարվել են այս հատուկ տեղական պայմաններին և աշխարհում որևէ այլ տեղ չեն հանդիպում: Երկիրը նաև տուն է բազմաթիվ խոշոր գիշատիչների համար, որոնք հազվադեպ են հանդիպում այլ վայրերում. գորշ արջը, լուսանը, գայլը և վտանգված կովկասյան ընձառյուծը շրջում են տպավորիչ լեռնային լանդշաֆտներով: Ժամանակի ընթացքում Հայաստանում ավանդական բնօգտագործումը նպաստել է կենսաբազմազանության ավելացմանը և առաջացրել բազմաթիվ յուրահատուկ մշակութային լանդշաֆտներ: Տարածքի համաշխարհային նշանակության ունեցող առանձնահատկությունը տարբեր հացահատիկային մշակաբույսերի և այլ մշակաբույսերի վայրի տեսակներն են, որոնք մինչ այժմ պահպանվել են այստեղ: Սակայն, հետևյալ

հետև աճող ինտենսիվ բնօգտագործումը սպառնում է Հայաստանի բնական հարստություններին. ապօրինի որսը, անվերահսկելի անտառահատումները և անասունների գերարածեցումը սպառնում են կենսաբազմազանությանը: Թափոնների հեռացման համակարգի բացակայությունը, հողի էրոզիան, շրջակա միջավայրի աղտոտումը և ջրային օբյեկտների գերօգտագործումը նույնպես երկրի ամենամեծ բնապահպանական խնդիրներից են:

Պահպանություն և կայուն բնօգտագործում-NABU-ի գործունեությունը

Գերմանիայի Բնության Պահպանության Միությունը (NABU) Հայաստանում գործում է 2001 թվականից և ունի իր մասնաճյուղը Երևանում: Տեղական գործընկերների և տեղի բնակչության հետ միասին մենք ձգտում ենք պաշտպանել երկրի եզակի բնական հարստությունը գործնական և քաղաքական մակարդակներում և նպաստում ենք տեղական բնության ճանաչմանը: Մեր աշխատանքի առանցքում հազվագյուտ տեսակների և կենսամիջավայրի պահպանությունն է, տարածքային կայուն վարձագումը և էկո-կրթությունը: Երկրում իրականացվող բազմաթիվ ծրագրերը ներառում են, օրգանական գյուղատնտեսության և էկոլոգիապես մաքուր կրոսաշրջության խթանումը, տեղական բնապահպանական խմբերի ստեղծումը, Արաքսի հովտի ջրաճահճային տարածքների պահպանությունը, մարդկանց և վայրի բնության միջև կոնֆլիկտների մեղմացումը, ինչպես նաև հազվագյուտ գիշատիչ թռչունների պահպանումն ու ուսումնասիրությունը:

Մեր տեսլականը. կայուն գյուղատնտեսությունը Հայաստանում

NABU-ն աջակցում է հայ ֆերմերներին՝ օրգանական գյուղատնտեսության անցում կատարելու և սերտիֆիկացում ստանալու, ինչպես նաև իրենց արտադրանքը իրացնելու գործում: Մեր տեսլականը կայուն գյուղատնտեսությունն է, որը նպաստում է կարևոր կենսամիջավայրերի պաշտպանությանը: Համագործակցելով ՀՀ կառավարության և տեղական գործընկեր կազմակերպությունների հետ՝ NABU-ն ձգտում է հնարավորինս շատ տեղական գյուղատնտեսական ձեռնարկություններ ներգրավել կենսաբազմազանության պահպանման գործում և նրանց հեշտ հասանելիություն ապահովել օրգանական արտադրողներին, ինչպես նաև տեղական և միջազգային շուկաներին: Քանի որ այս մոտեցումը հատկապես հարմար է հեռավոր լեռնային շրջաններում փոքր տնտեսություններին կայուն աջակցության համար, NABU-ի ծրագրերը ֆինանսավորվում են, մասնավորապես, Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության և վարձացման նախարարության (BMZ) կողմից կամ իրականացվում են ACBA անկի հետ համագործակցության շրջանակներում:

Էկոտուրիզմը՝ որպես հնարավորություն

Էկոտուրիզմը Հայաստանի տնտեսության կարևոր ոլորտ է և նպաստում է մարսերի կայուն վարձացմանը: Այն եկամուտ է ստեղծում բնակչության համար և միևնույն ժամանակ նպաստում է տարածաշրջանում բնապահպանական գործունեության ըմբռնմանը և աջակցմանը: Այդ իսկ պատճառով NABU-ն և նրա գործընկերները վերսաշրջային ծրագրեր են իրականացնում Հայաստանի գյուղական բնակավայրերում : Նպատակն է բարելավել տեղի բնակչության կենսապայմանները, պաշտպանել եզակի լանդշաֆտներն ու կենսաբազմազանությունը և դրանք հասանելի դարձնել այցելուներին: Այս նպատակին հասնելու համար NABU-ն աջակցում է ֆերմերներին վերսաշրջային օբյեկտների կառուցման գործում՝ Կովկասում առաջիններից ներդնելով “գյուղական հանգստի” հայեցակարգը: Զբոսաշրջության ոլորտում տեղական գործընկերների և միջազգային ընկերությունների հետ համատեղ մշակվում են նաև հատուկ վերսաշրջային առաջարկներ բնության և ակտիվ հանգստի սիրահարների համար:

Երկնքի արքաները.

Գիշատիչ թռչունների և անգղերի շատ տեսակներ ոչնչացման վտանգի տակ են: NABU-ն նպատակ ունի պաշտպանել նրանց:

Հզոր թռչունները՝ պաշտպանության ներքո

Օձակեր արծիվ, գիշանգո, քարարծիվ և բալբբան. սրանք Հայաստանում բնակվող գիշատիչ թռչունների 36 տեսակներից միայն մի քանի նշանավոր ներկայացուցիչների անուններն են: Այս վեհաշուք թռչունները հատուկ նշանակություն ունեն բնության պահպանության համար լինելով գիշատիչներ՝ նրանք բավմապիսի հարաբերությունների մեջ են իրենց որսի և կենսամիջավայրի հետ, հետևաբար ծառայում են որպես ամբողջ էկոհամակարգի կարգավիճակի ցուցիչներ: Քանի որ գյուղատնտեսությունը Հայաստանում գնալով ավելի ինտենսիվ է դառնում, գիշատիչ թռչունների թիվը շատ վայրերում նվազում է, իսկ բնադրման համար հարմար վայրերը, ինչպիսիք են հասուն ծառերը, հետպիտե պակասում են: Բացի այդ, թռչունների համար մեծ վտանգ են ներկայացնում էլեկտրահաղորդման գծերը և ապօրինի որսը: Իր նախագծերի շրջանակներում NABU-ն ուսումնասիրում է Հայաստանում գիշատիչ թռչունների տեղաբաշխումը, իրականացնում հաշվառում և քարտեզագրում: Ստացված տվյալների հիման վրա կարող են ձեռնարկվել այնպիսի միջոցներ, ինչպիսիք են պահպանվող տարածքների ստեղծումը: Դրանից կօգտվեն ոչ միայն գիշատիչ թռչունները, այլև կենդանիների շատ այլ տեսակներ:

Վայրի հարևաններ

Այնտեղ, որտեղ մարդիկ և վայրի կենդանիները միասին ապրում են սահմանափակ տարածքում, կարող են բախումներ առաջանալ: Այգիներ ու փեթակներ թալանող գորշ արջերը կամ ոչխարներին հոշոտող գայլերն ու ընձառյուծները վտանգ են ներկայացնում Հայաստանի հեռավոր լեռնային շրջանների ֆերմերների համար: Ընտանիքների համար, ովքեր հաճախ քիչ քանակով անասուններ ունեն և դա նրանց ապրուստի հիմնական միջոցն է, նման միջադեպն ինքնին կարող է սպառնալ գոյությանը: Վայրի բնության համար բախումները վատագույն դեպքում մահացու են, քանի որ ֆերմերները չգիտեն, թե ինչպես այլ կերպ պաշտպանել իրենց: Մարդկանց և բնությունը պաշտպանելու համար NABU-ն ուսումնասիրություններ է իրականացնում Հայաստանում մարդ-վայրի բնություն կոնֆլիկտների վերաբերյալ և փորձարկում դրանցից խուսափելու կամ մեղմելու լուծումներ: Օրինակ՝ անասունների պաշտպանության համար համապատասխան ցանկապատերը կամ վարժեցված շները, ինչպես նաև էկո կրթությունը կամ եկամտի այլընտրանքային աղբյուրները կարող են նպաստել մարդկանց և գիշատիչների խաղաղ գոյակցությանը:

